

Maria Beisert (red.) (2007). *Seksualność w cyklu życia człowieka.*
Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, ss. 258

Omawiana książka składa się z dziewięciu części, opracowanych przez sześciu autorów. Zamysłem ich było dokonanie na jej łamach interdyscyplinarnego przeglądu wiedzy o seksualności ludzkiej w ciągu życia i jej uwarunkowaniach oraz zaburzeniach. W części pierwszej, zatytułowanej „W poszukiwaniu modelu seksualności człowieka” i będącej jednocześnie swoistym wprowadzeniem do dalszych treści, autorka – Maria Beisert – ukazuje sposoby definiowania pojęcia „seksualność”, wyraźnie podkreślając, że wyprowadzanie tego terminu li tylko z podejścia biologicznego oznacza ograniczanie się do rozumienia seksualności jako popędu i czynności fizjologicznych z nim związanych. W omawianym rozdziale odnaleźć można również ciekawą konstrukcję dynamicznego modelu seksualności człowieka, który na najbardziej ogólnym poziomie opiera się na ekologicznym modelu Whalena. Kolejny poziom modelu to rozwojowe ujęcie zmian w sferze seksualnej. Przyjęcie tej perspektywy wynika z założeń wspomnianego już modelu ekologicznego, zgodnie z którym seksualność może być określona na dwóch wymiarach: zmienności oraz stałości. Stałość odnosi się tu do faktu, iż seksualność jest niezmienną cechą każdej jednostki. Niezmiennosc dotyczy również występowania pewnych czynników modyfikujących seksualność na poszczególnych etapach rozwoju. Z kolei zmienność jest tu rozumiana jako niejednakowy wpływ tych czynników na seksualność w postępujących po sobie okresach rozwojowych. Następne, bardziej szczegółowe poziomy analizy seksualności proponowane przez Autorkę, to wybór teorii rozwoju seksualnego (tu bardzo przejrzyście omówiono jako przykład teorii

autorstwa Kernberga) oraz poziom ekspresji seksualnej.

W drugiej części pt. „Biologiczne aspekty seksualności człowieka” jej autorka – Ewa Anna Kucz – koncentruje się na opisie biologicznych podstaw rozwoju seksualnego. Przedstawione zostały takie zagadnienia, jak genetyczna determinacja płci, przemiany biologiczne w okresie dzieciństwa i zaburzenia rozwoju seksualnego. Do tych ostatnich zaliczono m.in. wrodzone i nabyte zaburzenia różnicowania płci, zaburzenia identyfikacji płciowej (tu omówiono etapy postępowania leczniczego w transseksualizmie) oraz zaburzenia dojrzewania płciowego.

Kolejna część to „Rozwój psychoseksualny i jego zaburzenia a psychologia ryzyka i zaburzeń zdrowotnych” autorstwa Heleny Sęk. Ten rozdział – w przeciwieństwie do poprzedniego – skupia uwagę na psychicznej naturze ludzkiej seksualności. Autorka rozpoczyna swe rozważania nad powiązaniem seksualności z psychologią ryzyka od opisanego dwóch definicji ryzyka, wynikających z perspektywy epidemiologii oraz z podejścia teorii racjonalnych decyzji. Następnie można zapoznać się z bardzo przejrzystym podziałem typów ryzyka i jego czynników, w tym z czynnikami środowiskowymi, behawioralnymi, podmiotowo-osobowościowymi oraz rozwojowymi. Omawiana część książki prowadzi Czytelnika do wniosków na temat działań minimalizujących częstość pojawiania się zaburzeń seksualnych i zmierzających ku satysfakcji seksualnej i zdrowiu seksualnemu.

Na czwartą część pt. „Poczucie intymności a proces formowania tożsamości”, autorstwa Błażeja Smykowskiego, składają się rozważania nad tożsamością płciową w kontekście teo-

rii rozwoju osobowości Eriksona. Autor odnosi się tu również do trzech eriksonowskich typów integracji *Ja*, podkreślając ich wpływ na podejmowanie relacji z innymi i sposób kształtowania owych relacji. Bardzo ciekawy wątek tej części, wart nieco szerszego rozwinięcia, dotyczy wyzwań, które tworzy współczesna kultura w procesie kształtowania tożsamości. Cytując autora: „przeżywamy czas gwałtownego społecznego postępu. Dzięki powszechności edukacji przekraczane są liczne ograniczenia. Każdy ma szansę stać się twórcą swojego życia, kimś, dla kogo możliwe jest (trudne jeszcze niedawno do wyobrażenia) przekroczenie własnej biologicznej, kulturowo-społecznej czy psychicznej determinacji” (s. 111).

Piąta i szósta część książki (kolejno: „Eksperymenty seksualne okresu dzieciństwa” oraz „Trud dorastania seksualnego”), autorstwa Marii Beisert, prowadzą Czytelnika przez etapy rozwoju seksualnego opisane m.in. na podstawie teorii Kernberga. Opisując zachowania seksualne w okresie dzieciństwa, Autorka przedstawia m.in. istotę zjawiska masturbacji dziecięcej, wskazując na jej niejednorodnie uwarunkowania. Omówione zostały również zabawy seksualne, pojawiające się zazwyczaj w okresie przedszkolnym i budzące niejednokrotnie znaczny niepokój u rodziców i wychowawców. Kolejny etap rozwoju – dorastanie – to faza szczególnie wrażliwa na wpływy ze strony środowiska rówieśniczego. Autorka rozważa istotę owych wpływów, nie koncentrując się jednak – jak to bywa w publikacjach innych autorów – wyłącznie na negatywnych skutkach oddziaływań rówieśniczych. Szczególnie cenne wydają się tu uwagi na temat możliwości uczenia się w grupie współdziałania, poznawania potrzeb osób płci przeciwnej oraz ćwiczenia zachowań podejmowanych przy tworzeniu stałego związku.

W kolejnym rozdziale pt. „Miłość i zazdrość w związkach osób dorosłych” Lidia Cierpiałkowska syntetycznie ujmując pojęcia zazdrości i miłości w dwa nurty teoretyczne: nurt psychoanalityczny i poznawczo-interpersonalny. Można tu m.in. odnaleźć odwołania do klasycznej psychoanalizy Freuda, wyjaśnienia odnoszące się do zaburzeń osobo-

wości, a także ciekawe odniesienia do teorii racjonalno-emotywniej autorstwa A. Ellisa. Rozważania dotyczące związków miłosnych są przez Autorkę kontynuowane w następnym rozdziale pt. „Związki miłosne i koluzyjne”. Ta część książki poświęcona została opisowi faz rozwoju związku wraz z kryzysami występującymi w poszczególnych okresach. Czytelnik poznaje również psychoanalityczne koncepcje konfliktów małżeńskich, w tym m.in. zasady, do których stosują się osoby tworzące związki funkcjonalne.

Ostatnia część książki, zatytułowana „Biospołeczne uwarunkowania seksualności ludzi starych”, dyskutuje seksualność ludzi w okresie późnej dorosłości. Autorka, Marta Cichocka, prezentuje tu nie tylko przegląd wyników badań nad zachowaniami seksualnymi w fazie starzenia się, lecz omawia również problemy seksualne osób w tym etapie życia, a także niepokojące dane na temat przemocy seksualnej wobec ludzi starych. W efekcie koncentracji na problemach i zagrożeniach seksualnych w okresie późnej dorosłości ta część książki daje nieco pesymistyczną wizję seksualnego starzenia się, choć niewątpliwie jest cennym źródłem informacji dla osób zawodowo zajmujących się ludźmi starymi (lekarze, pracownicy opieki społecznej).

Omawiana publikacja jest bez wątpienia interesującym, m.in. ze względu na swój interdyscyplinarny charakter, opracowaniem na temat seksualności ludzkiej i jej uwarunkowań. Należy podkreślić, że demitologizuje ona wiele zjawisk nadal budzących niepokój w rodzicach i osobach wspomagających proces rozwoju psychicznego oraz seksualnego. Wyjaśnia ona wiele zagadnień związanych z zachowaniami seksualnymi, satysfakcją seksualną, relacjami partnerskimi i tożsamością płciową. Można przypuszczać, że książka ta została napisana głównie z myślą o studentach psychologii i osobach zajmujących się powyższą problematyką, lecz warto nią zainteresować również szersze grono Czytelników ze względu na możliwość skonfrontowania się tu z nadal powszechnymi mitami i kontrowersjami w zakresie sfery seksualnej.

Magdalena Grabowska